

Polija atrodas svarīgā pagrieziena punktā

Avoti: Eiropas informācijas vietnes un zemeunvalsts.lv

Polija, viena no Eiropas Savienības lielākajām ekonomikām, ir arī vienīgā valsts Savienībā, kas joprojām vairāk nekā pusi no savas elektroenerģijas ražo no oglēm. Šīs degvielas daļa enerģijas bilancē pēdējos gados ir ievērojami samazinājusies, bet pāreja notiek bez atjauninātas stratēģijas, radot sociālus un ekonomiskus riskus. Tādas tēmas kā Zaļā vienošanās un ogļrūpniecība ir kļuvušas ļoti politizētas, un, izņemot atsevišķus gadījumus, poļu politiķiem trūkst vienprātības. Polija atrodas svarīgā pagrieziena punktā enerģētikas pārejas procesā, un, lai gan ogļu ieguve joprojām ir nozīmīga, šis process strauji attīstās. Jāuzsver, ka kopumā pieejamie atjaunojamie energoresursi pirmo reizi veido vairāk nekā pusi no Polijas enerģijas ražošanas jaudas. Vienlaicīgi Polija nostiprinās kā visas Austrumeiropas enerģētikas centrs. Rekordlielais gāzes eksports uz Ukrainu atspoguļo Polijas pieaugošo stratēģisko nozīmi, ko nodrošina diversificēti importa avoti un plašas uzglabāšanas iespējas. Šie paši faktori var arī nodrošināt Polijas fosilā kurināmā piegāžu stabilitāti, neskatoties uz dramatisko un neparedzamo situāciju Tuvajos Austrumos.

Tuvo Austrumu kara ietekme uz Poliju

Polijas enerģētikas ministrija un galvenie infrastruktūras operatori *GAZ-SYSTEM* un *PERN* paziņoja, ka Polijas enerģētiskā drošība nav tieši apdraudēta Irānas kara un plašāka konflikta dēļ Tuvajos Austrumos. Polija uzsver, ka piegādes turpinās bez pārtraukumiem. 2024. gadā Polija importēja lielāko daļu jēlnaftas no Saūda Arābijas - 50,7 %, Norvēģijas - 31,2 % un Amerikas Savienotajām Valstīm - 7,9 %, savukārt 2025. gadā caur Svinouscjes ostu piegādātā sašķidrinātā gāze (LNG) galvenokārt nāca no ASV, aptuveni 76 % un Kataras - 20 %. Lai gan naftas piegādes no Saūda Arābijas var apiet Hormuza šaurumu, izmantojot alternatīvus maršrūtus, tas nav iespējams LNG piegādēm no Kataras. Irānas raķešu un dronu uzbrukumi jau ir ļoti nopietni traucējuši reģionālās enerģētikas infrastruktūras darbību. Tomēr Polija ir ieviesusi aizsardzības pasākumus, tostarp gāzes uzglabāšanas iekārtas, kas ir piepildītas vairāk nekā 50% apmērā,

kas ir pietiekami, lai segtu aptuveni 40 dienu pieprasījumu. Jāuzsver, ka patēriņš samazinās siltāku laika apstākļu dēļ.

Poļi ir vienīgie Eiropas Savienības ogļračī

Pēc tam, kad Čehija slēdza savas raktuves pēc gadu desmitiem ilga ražošanas samazināšanās un izmaksu pieauguma, 2026. gada februārī Polija oficiāli kļuva par vienīgo Eiropas Savienības valsti, kas joprojām iegūst akmeņogles. Neskatoties uz apjomu samazināšanos ilgtermiņā un pieaugošo “konkurētspēju”, Polijas akmeņogļu rūpniecība turpina darboties, galvenokārt pateicoties lielajām valsts subsīdijām un spēcīgajai ogļraču arodbiedrību ietekmei.

“Zombiju” projektu apturēšana Polijā

Poļu Sejms ir apstiprinājis likumprojektu, kas vērsts pret tā sauktajiem “zombiju” projektiem, proti, ieguldījumiem, kas nodrošina pieslēgumu tīklam tikai tāpēc, lai to vēlāk pārdotu, tādējādi bloķējot jaudu. Likumprojekts saīsina pieslēguma derīguma termiņu no diviem gadiem līdz vienam gadam un palielina maksas, tādējādi novēršot spekulācijas šajā jomā. Lai gan nozare kopumā atbalsta šos pasākumus, tiek uzskatīts, ka jaunie noteikumi nedrīkst attiekties uz jau uzsāktiem projektiem. Polijas elektrotīkla operators *PSE* atbalstīja likumprojektu, norādot, ka pašreizējie noteikumi kavē atjaunojamās enerģijas attīstību. Valdošā koalīcija pieņēma likumprojektu, kamēr opozīcijas partijas balsoja pret to, un šobrīd likumprojekts tiek nosūtīts Senātam. Ja tas tiks apstiprināts, to nosūtīs opozīcijai lojālajam prezidentam Karolam Navrockim, kurš var likumu parakstīt, uzlikt veto arī vai nosūtīt Konstitucionālajai tiesai.

Jau vairāk kā puse no visas jaudas

Polijas Klimata ministrija paziņoja to, ka 2025. gada beigās atjaunojamie energoresursi pirmo reizi veidoja vairāk nekā pusi no Polijā saražotās elektroenerģijas jaudas. Lielāko daļu šīs jaudas veido saules un vēja enerģija. 2026. gada beigās Polija sāks darbu savā pirmajā jūras vēja parkā *Baltic Power*. Tomēr ogles joprojām nodrošina apmēram pusi no Polijā faktiski saražotās elektroenerģijas, tādējādi saglabājot Polijas statusu kā valstij, kas visvairāk Eiropas Savienībā ir atkarīga no akmeņogļu izmantošanas. Savukārt, atjaunojamie energoresursi, - galvenokārt

saules un vēja enerģija, veido nedaudz vairāk nekā 29 % no saražotās elektroenerģijas Polijā.

Tiesāšanās par gaisa tīrību

Polijas tiesa ir nolēmusi, ka Krakovas pilsēta likumīgi varēja ieviest tīra transporta zonu, lai aizsargātu iedzīvotāju veselību. Nesen publicētajā pamatojumā spriedumam tiesneši norādīja, ka ierobežojumi attiecībā uz veciem, vairāk vidi piesārņojošiem automobiļiem ir likumīgi un pamatoti, īpaši ņemot vērā to Krakovā ir ļoti ievērojams gaisa piesārņojums. Opozīcijas partijas “*Likums un taisnīgums*” (PiS) politiķi, tomēr, uzsver, ka turpinās centienus atcelt šo politiku. Krakova, kas ir Polijas otrā lielākā pilsēta, ievieša jaunus ierobežojumus sākot ar 2026. gada 1. janvārī.

Vides aktīvisti un kodolenerģija

Polijas Augstākā administratīvā tiesa noraidīja vides aktīvistu grupas *Baltyckie-SOS* sūdzību par valsts pirmās kodolelektrostacijas būvniecību, tādējādi ļaujot projektam turpināties. Vides aktīvisti apgalvoja, ka valsts iestādes nav pienācīgi izvērtējušas pierādījumus, nodrošinājušas atbilstošas sabiedriskās apspriešanas un nav izvērtējušas iespējamo Baltijas jūras piesārņojumu, tomēr, tiesa noraidīja visus šos aktīvistu iebildumus un argumentus. Plānotā 3,75 gigavatu atomelektrostacija, kuras nodošana ekspluatācijā paredzēta 2030. gadu beigās, ir galvenais elements Polijas pārejas procesā no fosilā kurināmā uz videi draudzīgāku enerģiju.

Aukstā ziema veicina rekordus poļu enerģētikas sistēmai

Polijas enerģētikas sistēma šoziem uzstādīja vairākus rekordus. Ziema, kas bija viena no aukstākajām pēdējās desmitgadēs, veicināja vislielāko gāzes eksporta apjomu, sasniedzot 13,9 miljonu kubikmetrus vienas dienas laikā. Gāze galvenokārt tika transportēta uz Ukrainu, lai palīdzētu ukraiņiem ziemas enerģētikas krīzes laikā, apstākļos kad krievi veica pastiprinātus triecienus kritiskajai infrastruktūrai. Šis apjomu pieaugums Poliju padara par Austrumeiropas reģiona lielāko gāzes terminālu. Polijas vadošo lomu šajā sektorā nodrošina LNG imports, cauruļvadu gāze no Norvēģijas un daļa iekšzemes ražošanas. Tika konstatēti arī citi rekordi, kas sasniedza vēsturiskus maksimumus iekšzemes gāzes patēriņā un enerģijas ražošanā aukstās ziemas apstākļos.

